projekt

USTAWA

z dnia ….. 2026 r.

o zmianie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

Art. 1. W ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz.U. z 2018 r. poz. 2529) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 po ust. 11 dodaje się ust. 11a w brzmieniu:

„11a. Prezes Instytutu niezwłocznie zawiadamia podmiot zarządzający cmentarzem o wpisaniu do ewidencji grobu znajdującego się na tym cmentarzu oraz o zmianach w ewidencji dotyczących tego grobu.";

2) po art. 6 dodaje się art. 6a w brzmieniu:

„Art. 6a. 1. Zabrania się likwidacji, niszczenia lub uszkadzania grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wpisanego do ewidencji oraz użycia tego grobu do ponownego pochowania.

2. Przez likwidację grobu, o której mowa w ust. 1, rozumie się usunięcie grobu lub trwałe zatarcie miejsca pochówku weterana.

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy przeniesienia grobu dokonywanego zgodnie z przepisami o cmentarzach i chowaniu zmarłych, za zgodą Prezesa Instytutu wydaną w drodze decyzji, w przypadkach uzasadnionych koniecznością ochrony grobu lub innym ważnym interesem publicznym.

4. Zgoda, o której mowa w ust. 3, nie jest wymagana w przypadku przeniesienia grobu w wykonaniu zarządzenia sądu lub prokuratora albo decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego wydanej w związku z zajęciem terenu cmentarza na inny cel.

5. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, nie obejmuje czynności związanych z konserwacją, remontem, odbudową lub przebudową grobu, jeżeli nie prowadzą one do jego likwidacji, zniszczenia lub uszkodzenia.";

3) po art. 11 dodaje się art. 11a w brzmieniu:

„Art. 11a. 1. Kto wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 6a ust. 1, likwiduje, niszczy lub uszkadza grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski wpisany do ewidencji lub używa takiego grobu do ponownego pochowania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. Tej samej karze podlega, kto, zarządzając cmentarzem albo działając w imieniu podmiotu zarządzającego cmentarzem, poleca, zleca lub zezwala na dokonanie czynu określonego w ust. 1, jeżeli czyn ten został dokonany.

3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 lub 2 sąd orzeka obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, jeżeli jest to możliwe i zgodne z przepisami o cmentarzach i chowaniu zmarłych.".

Art. 2. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zawiadamia podmioty zarządzające cmentarzami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o znajdujących się na tych cmentarzach grobach wpisanych do ewidencji przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt ustawy o zmianie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski ma na celu wzmocnienie ochrony miejsc pochówku osób zasłużonych w walce o wolność i niepodległość Polski przez ustanowienie jednoznacznego zakazu likwidacji, niszczenia i uszkadzania grobów wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zakazu ich ponownego wykorzystywania do pochówku oraz wprowadzenie odpowiedzialności karnej za naruszenie ustanowionej ochrony.

Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, która weszła w życie 1 stycznia 2019 r., ustanowiła szczególne zasady sprawowania opieki nad grobami osób zasłużonych w walce o wolność i niepodległość państwa polskiego. Jednym z podstawowych celów jej uchwalenia było powstrzymanie procesu likwidacji grobów weteranów, stanowiących istotną część polskiego dziedzictwa historycznego i kulturowego.

Realizacji tego celu służy przede wszystkim utworzenie ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej, a także wprowadzenie możliwości udzielania dotacji celowych i przyznawania świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów sprawowanej opieki nad tymi grobami. Ustawa umożliwia również Instytutowi podejmowanie z urzędu działań związanych z opieką nad grobami, w szczególności finansowanie ich budowy, utrzymania i remontów.

Obowiązujące przepisy nie ustanawiają jednak wyraźnego zakazu likwidacji, niszczenia i uszkadzania grobów wpisanych do ewidencji ani ich ponownego wykorzystania do pochówku. W konsekwencji ochrona przyznana tym miejscom nie ma charakteru kompleksowego i nie zapewnia dostatecznych gwarancji zachowania ich dla przyszłych pokoleń.

Na gruncie ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych możliwe jest wyprowadzenie zakazu ponownego wykorzystania niektórych grobów weteranów z art. 7 ust. 5, zgodnie z którym wzbronione jest użycie do ponownego pochowania grobów mających wartość pamiątek historycznych lub wartość artystyczną. W szczególności wartość pamiątki historycznej może wynikać z osoby pochowanej w danym grobie.

Rozwiązanie to nie zapewnia jednak wystarczającej pewności prawnej. Pojęcie pamiątki historycznej ma charakter ocenny, a ustalenie, czy konkretny grób podlega ochronie

przewidzianej w art. 7 ust. 5 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, może prowadzić do sporów interpretacyjnych. Jednocześnie przepisy te nie regulują w sposób wyczerpujący ochrony grobów weteranów przed działaniami prowadzącymi do ich likwidacji.

Na powyższy problem zwrócono uwagę w opinii prawnej Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu z dnia 8 maja 2025 r. (BEOS-WPP-484/25), sporządzonej w związku z petycją nr BKSP-155-X-417/25. W opinii wskazano, że obowiązujące regulacje umożliwiają wyprowadzenie zakazu ponownego pochowania w grobach weteranów, jednak ich niejednoznaczność może powodować spory interpretacyjne. Za uzasadnione uznano zarówno wyraźne ustanowienie ustawowego zakazu, jak również zabezpieczenie jego przestrzegania sankcjami karnymi.

Potrzeba wprowadzenia proponowanych rozwiązań znajduje uzasadnienie również w konstytucyjnym obowiązku ochrony dziedzictwa narodowego. Zgodnie z art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej państwo strzeże dziedzictwa narodowego. Groby osób, które uczestniczyły w walkach o wolność i niepodległość Polski, stanowią materialne świadectwo historii państwa i narodu oraz miejsca pamięci o poświęceniu poprzednich pokoleń. Ich zachowanie ma znaczenie nie tylko dla rodzin pochowanych osób, lecz również dla całego społeczeństwa.

Projektowana nowelizacja przewiduje uzupełnienie art. 3 ustawy przez ustanowienie obowiązku niezwłocznego zawiadamiania przez Prezesa Instytutu podmiotów zarządzających cmentarzami o wpisaniu znajdujących się na nich grobów do ewidencji oraz o zmianach dotyczących tych wpisów. Rozwiązanie to ma zapewnić zarządcom cmentarzy aktualną wiedzę o szczególnym statusie prawnym grobów i umożliwić uwzględnianie wynikających z niego ograniczeń przy podejmowaniu decyzji dotyczących wykorzystania miejsc pochówku.

Zasadniczą zmianę stanowi dodanie art. 6a, ustanawiającego zakaz likwidacji, niszczenia i uszkadzania grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wpisanego do ewidencji oraz zakaz ponownego wykorzystania takiego grobu do pochowania.

Projekt określa likwidację grobu jako jego usunięcie lub trwałe zatarcie miejsca pochówku weterana. Przyjęte rozwiązanie zapewnia ochronę szerszą niż sam zakaz ponownego pochowania, ponieważ obejmuje także działania prowadzące do fizycznego usunięcia grobu lub pozbawienia miejsca pochówku jego dotychczasowego charakteru, niezależnie od zamiaru wykorzystania tego miejsca do kolejnego pochówku.

Ochrona ta nie ma jednak charakteru bezwzględnego. Projekt dopuszcza przeniesienie grobu w przypadkach uzasadnionych koniecznością jego ochrony lub innym ważnym interesem publicznym, z zachowaniem wymogów wynikających z przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz po uzyskaniu zgody Prezesa Instytutu. Przewidziano również wyjątki dotyczące przeniesienia grobu w wykonaniu zarządzenia sądu lub prokuratora lub decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego w przypadkach określonych w projektowanych przepisach.

Jednocześnie projekt wyłącza spod zakazu czynności związane z konserwacją, remontem, odbudową lub przebudową grobu, o ile nie prowadzą one do jego likwidacji, niszczenia lub uszkodzenia. Rozwiązanie to pozwala na dalsze wykonywanie prac służących zachowaniu grobów w należytym stanie i pozostaje spójne z przewidzianymi w obowiązującej ustawie zasadami finansowania opieki nad grobami weteranów.

W celu zapewnienia skuteczności ustanowionego zakazu projekt przewiduje dodanie art. 11a, określającego odpowiedzialność karną za bezprawną likwidację, zniszczenie lub uszkodzenie grobu oraz jego ponowne wykorzystanie do pochowania.

Wprowadzenie odpowiedzialności karnej jest uzasadnione szczególnym charakterem chronionego dobra prawnego. Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski stanowią element dziedzictwa narodowego, którego utrata może mieć charakter nieodwracalny. Sankcje karne mają służyć zarówno przeciwdziałaniu działaniom prowadzącym do ich likwidacji, jak i zapewnieniu skutecznej ochrony grobów objętych ewidencją.

Przy określaniu rodzaju i wysokości sankcji uwzględniono rozwiązania przyjęte w art. 108 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przepis ten przewiduje za umyślne zniszczenie lub uszkodzenie zabytku karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat, natomiast za działanie nieumyślne – grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat.

Analogiczne granice zagrożenia karą przyjęto w projektowanej nowelizacji. Rozwiązanie to uwzględnia zbliżony charakter wartości podlegających ochronie, związanych z zachowaniem materialnych świadectw historii i dziedzictwa narodowego. Jednocześnie rozróżnienie działania umyślnego i nieumyślnego pozwala na odpowiednie zróżnicowanie odpowiedzialności sprawców.

Projektowana regulacja obejmuje także zachowania polegające na doprowadzeniu do bezprawnej likwidacji lub ponownego wykorzystania grobu. Ma to szczególne znaczenie w przypadkach, w których decyzję o likwidacji grobu lub przeznaczeniu miejsca pochówku do ponownego wykorzystania podejmuje osoba zarządzająca cmentarzem, natomiast czynności związane z wykonaniem tej decyzji realizowane są przez inne osoby. Przyjęte rozwiązanie ma zapewnić możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności również osób faktycznie odpowiedzialnych za podjęcie i realizację takich działań.

Projekt przewiduje ponadto przepis przejściowy zobowiązujący Prezesa Instytutu do zawiadomienia podmiotów zarządzających cmentarzami o grobach wpisanych do ewidencji przed dniem wejścia w życie ustawy. Na wykonanie tego obowiązku przewidziano termin 6 miesięcy. Regulacja ta ma zapewnić objęcie obowiązkiem informacyjnym nie tylko wpisów dokonywanych po wejściu w życie nowelizacji, ale również grobów już znajdujących się w ewidencji.

Proponowane rozwiązania mają charakter ochronny i organizacyjny. Nie przewidują utworzenia nowych instytucji ani ustanowienia dodatkowych świadczeń pieniężnych. Realizacja obowiązków informacyjnych będzie wymagała podjęcia dodatkowych czynności administracyjnych przez Instytut Pamięci Narodowej.

Projektowana ustawa stanowi uzupełnienie obowiązujących mechanizmów opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, zapewniając im wyraźną ochronę przed likwidacją i ponownym wykorzystaniem oraz wzmacniając skuteczność przepisów przez wprowadzenie odpowiedzialności karnej.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy nie przewiduje wydania aktów wykonawczych.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR)
projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

o zmianie ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Anna-Maria Żukowska

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski przewidują prowadzenie ewidencji grobów weteranów przez Instytut Pamięci Narodowej oraz możliwość finansowania opieki nad nimi. Nie ustanawiają jednak jednoznacznego zakazu likwidacji, niszczenia, uszkadzania oraz ponownego wykorzystywania tych grobów do pochówku. Ochrona wynikająca z przepisów ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, w szczególności dotyczących grobów mających wartość pamiątek historycznych, może prowadzić do wątpliwości interpretacyjnych i nie zapewnia dostatecznych gwarancji trwałego zachowania miejsc pochówku weteranów.

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie wyraźnego zakazu likwidacji, niszczenia, uszkadzania oraz ponownego wykorzystywania do pochówku grobów weteranów wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej, znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie dopuszcza przeniesienie grobu w przypadkach uzasadnionych koniecznością jego ochrony lub innym ważnym interesem publicznym, na zasadach określonych w ustawie, oraz prowadzenie prac konserwacyjnych, remontowych i innych prac służących zachowaniu grobu.

Projekt wprowadza również obowiązek zawiadamiania zarządców cmentarzy o wpisaniu grobów do ewidencji oraz o zmianach dotyczących tych wpisów, w tym obowiązek przekazania informacji o grobach już wpisanych do ewidencji w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie ustawy.

W celu zapewnienia skuteczności ustanowionej ochrony przewiduje się odpowiedzialność karną za naruszenie zakazów, obejmującą również osoby zarządzające cmentarzami, które polecają, zlecają lub zezwalają na dokonanie zabronionych czynów. Sankcje wzorowano na rozwiązaniach obowiązujących w zakresie ochrony zabytków, przewidując za przestępstwo umyślne karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat, a za nieumyślne – grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat. Projekt przewiduje także obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego w przypadkach określonych w ustawie.

Celem proponowanych rozwiązań jest zapewnienie trwałej i skutecznej ochrony grobów weteranów

jako miejsc pamięci narodowej oraz elementów polskiego dziedzictwa historycznego i kulturowego.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

- **Tak**
- Nie

Rozważano możliwość pozostawienia obowiązujących rozwiązań, w szczególności stosowania art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, przewidującego zakaz ponownego pochowania w grobach mających wartość pamiątek historycznych lub wartość artystyczną. Rozwiązanie to uznano za niewystarczające ze względu na niejednoznaczność przepisów oraz brak wyraźnej ochrony wszystkich grobów weteranów wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej.

Rozważano również możliwość wprowadzenia odpowiednich regulacji do ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz pozostawienia odpowiedzialności za naruszenie zakazu na poziomie wykroczenia. Przyjęto jednak rozwiązanie polegające na ustanowieniu szczególnej ochrony w ustawie o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz wprowadzeniu odpowiedzialności karnej za jej naruszenie.

Wybrane rozwiązanie zapewnia jednoznaczne określenie zakresu ochrony, obejmującego zakaz likwidacji, niszczenia, uszkadzania i ponownego wykorzystywania grobów do pochówku, a także skuteczniejsze egzekwowanie ustanowionych zakazów.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa wprowadza zmiany w ustawie z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, ustanawiając szczególne zasady ochrony grobów wpisanych do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej.

Podstawowym skutkiem prawnym będzie ustanowienie jednoznacznego zakazu likwidacji, niszczenia, uszkadzania oraz ponownego wykorzystywania do pochówku grobów weteranów znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wpisanych do ewidencji. Projekt określa również warunki dopuszczalnego przeniesienia grobu, w szczególności konieczność uzyskania zgody Prezesa Instytutu wydawanej w drodze decyzji administracyjnej, oraz wyjątki od tego obowiązku.

Projekt nakłada na Prezesa Instytutu obowiązek niezwłocznego zawiadamiania podmiotów zarządzających cmentarzami o wpisaniu grobów do ewidencji oraz o zmianach dotyczących tych wpisów. W odniesieniu do grobów już wpisanych do ewidencji obowiązek ten ma zostać wykonany w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Nowelizacja wprowadza odpowiedzialność karną za naruszenie ustanowionych zakazów, obejmującą również osoby zarządzające cmentarzami lub działające w ich imieniu, które polecają, zlecają lub zezwalają na dokonanie zabronionych czynów. Za przestępstwo umyślne przewidziano karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat, natomiast za przestępstwo nieumyślne – grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat. Projekt przewiduje także obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego w przypadkach określonych w ustawie.

Projekt nie przewiduje wydania nowych aktów wykonawczych. Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa będzie miała pozytywny wpływ społeczny poprzez wzmocnienie ochrony grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz zapewnienie trwałego zachowania miejsc pochówku osób zasłużonych dla niepodległości państwa polskiego. Wprowadzenie jednoznacznych zakazów likwidacji, niszczenia, uszkadzania i ponownego wykorzystywania tych grobów ograniczy ryzyko bezpowrotnej utraty miejsc o szczególnym znaczeniu historycznym i symbolicznym.

Projektowane rozwiązania będą miały znaczenie dla rodzin weteranów, środowisk kombatanckich, organizacji społecznych zajmujących się ochroną miejsc pamięci narodowej oraz społeczności lokalnych. Przyczynią się do zachowania materialnych świadectw historii, upowszechniania pamięci o osobach walczących o wolność i niepodległość Polski oraz przekazywania wiedzy historycznej kolejnym pokoleniom.

Nowelizacja wpłynie również na funkcjonowanie zarządców cmentarzy, zobowiązując ich do respektowania szczególnego statusu grobów wpisanych do ewidencji Instytutu Pamięci Narodowej. Obowiązek przekazywania informacji o wpisach do ewidencji zwiększy świadomość prawną zarządców i ograniczy ryzyko podejmowania działań naruszających ochronę tych miejsc.

Wprowadzenie odpowiedzialności karnej za naruszenie ustanowionych zakazów będzie pełniło funkcję prewencyjną, przeciwdziałając bezprawnej likwidacji i niszczeniu grobów weteranów.

Projekt nie przewiduje bezpośrednich świadczeń ani dodatkowych uprawnień finansowych dla obywateli. Jego zasadniczym skutkiem społecznym będzie wzmocnienie ochrony dziedzictwa narodowego oraz zachowanie miejsc pamięci dla przyszłych pokoleń.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa nie będzie miała istotnego wpływu na gospodarkę, rynek pracy ani konkurencyjność przedsiębiorstw. Jej oddziaływanie gospodarcze będzie ograniczone przede wszystkim do podmiotów zarządzających cmentarzami oraz przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe i związane z utrzymaniem miejsc pochówku.

Wprowadzenie zakazu likwidacji i ponownego wykorzystywania grobów weteranów wpisanych do ewidencji Instytutu Pamięci Narodowej ograniczy możliwość gospodarczego wykorzystania miejsc pochówku objętych szczególną ochroną. Zarządcy cmentarzy będą zobowiązani do uwzględniania tych ograniczeń przy planowaniu i organizowaniu pochówków oraz gospodarowaniu dostępnymi miejscami grzebalnymi.

Projekt nie przewiduje ustanowienia nowych opłat, podatków ani obowiązków sprawozdawczych dla przedsiębiorców. Nie spowoduje wzrostu kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Ewentualne koszty dostosowania działalności do nowych wymogów będą miały charakter organizacyjny.

Z uwagi na ograniczony zakres projektowanej regulacji nie przewiduje się skutków gospodarczych w skali kraju.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa

i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projektowana ustawa może powodować ograniczone skutki finansowe dla sektora finansów publicznych, przede wszystkim w związku z realizacją dodatkowych obowiązków przez Instytut Pamięci Narodowej oraz stosowaniem nowych przepisów karnych.

Po stronie Instytutu Pamięci Narodowej mogą wystąpić koszty związane z zawiadamianiem zarządców cmentarzy o wpisach do ewidencji grobów weteranów oraz o zmianach dotyczących tych wpisów, a także z prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach zgody na przeniesienie grobu. Jednorazowe obciążenie będzie związane z obowiązkiem zawiadomienia zarządców cmentarzy o grobach wpisanych do ewidencji przed wejściem w życie ustawy.

Wprowadzenie odpowiedzialności karnej może powodować dodatkowe wydatki związane z prowadzeniem postępowań przygotowawczych i sądowych oraz wykonywaniem orzeczonych kar. Ich wysokość będzie uzależniona od liczby stwierdzonych naruszeń projektowanych przepisów.

W odniesieniu do budżetów jednostek samorządu terytorialnego możliwe są ograniczone skutki finansowe dotyczące cmentarzy komunalnych, wynikające z konieczności uwzględnienia szczególnej ochrony grobów weteranów przy gospodarowaniu miejscami pochówku. W niektórych przypadkach może to oznaczać ograniczenie wpływów z opłat związanych z ponownym wykorzystaniem miejsc grzebalnych.

Projekt nie przewiduje utworzenia nowych instytucji, funduszy ani ustanowienia nowych świadczeń finansowanych ze środków publicznych. Nie wprowadza również nowych dotacji ani dodatkowych źródeł finansowania ochrony grobów weteranów.

Na obecnym etapie nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie skutków finansowych projektowanej regulacji z uwagi na brak danych dotyczących liczby przyszłych postępowań administracyjnych i karnych oraz przypadków, w których zastosowanie nowych przepisów wpłynie na dochody zarządców cmentarzy. Przewiduje się, że skutki finansowe będą miały ograniczony charakter.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Realizacja projektowanej ustawy nie będzie wymagała przeznaczenia dodatkowych środków z budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ewentualne wydatki związane z realizacją nowych obowiązków przez Instytut Pamięci Narodowej będą pokrywane w ramach środków przewidzianych na jego bieżącą działalność.

Nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie kosztów pośrednich związanych z realizacją projektowanych przepisów przez podmioty zarządzające cmentarzami. Ewentualne wydatki związane z aktualizacją dokumentacji, dostosowaniem procedur wewnętrznych oraz obsługą administracyjną grobów objętych szczególną ochroną będą pokrywane w ramach kosztów bieżącego administrowania cmentarzami, ponoszonych już przez ich zarządców.

Projekt nie przewiduje konieczności ustanowienia nowych źródeł finansowania ani przeznaczenia dodatkowych środków publicznych na jego realizację.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

- **Nie**

Projekt nie zawiera rozwiązań, które wskazywałyby na obowiązek notyfikacji na podstawie wymienionych w formularzu przepisów prawa Unii Europejskiej.
Nie przewiduje bowiem przepisów technicznych, przyznawania pomocy państwa przedsiębiorcom, regulacji dotyczących kompetencji Europejskiego Banku Centralnego ani wymogów dotyczących usług objętych procedurą notyfikacyjną.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

- **Nie**

Projektowana ustawa nie określa zasad podejmowania, wykonywania ani zakończenia działalności gospodarczej. Jej przedmiotem jest ustanowienie szczególnej ochrony grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Ewentualne oddziaływanie projektowanych rozwiązań na przedsiębiorców świadczących usługi związane z zarządzaniem cmentarzami i organizacją pochówków będzie miało charakter pośredni i ograniczony.

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

- **Nie**

Projektowana ustawa nie nakłada na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców nowych obowiązków sprawozdawczych ani informacyjnych wobec organów administracji publicznej. Ewentualne dodatkowe czynności związane z aktualizacją dokumentacji i dostosowaniem procedur wewnętrznych podmiotów zarządzających cmentarzami będą miały charakter ograniczony i będą realizowane w ramach bieżącej działalności tych podmiotów.

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

- **Nie**